

POLİVALENTLİ YOD ÜZVİ BİRLƏŞMƏSİNİN SİNTEZİ

K.R. Nadirova, A.M. Məhərrəmov, X.C. Qarazadə,

N.E. Əhmədova, N.Q. Şıxaliyev

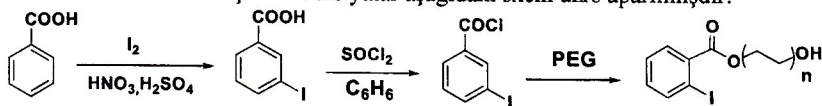
Bakı Dövlət Universiteti

nadirova.kusver@mail.ru

Son onilliklər ərzində polivalent yod birləşmələri sintetik üzvi kimyada mülayim və seçici oksidləşdirici agentlər kimi çox geniş marağa səbəb olmuşdur. Sonralar isə keçid metallarının katalitik təsiri ilə gedən çoxvalentli yod reagentləri ilə kombinasiya isə müxtəlif reaksiyalarda güclü oksidləşdirici sistem kimi istifadə olunmaqdadır. Xüsusilə də, yodozilbenzol keçid metallarının katalitik təsiri ilə gedən alkenlərin epoksidləşməsi və karbohidrogenlərin hidrosilləşməsində oksidləşdirici kimi geniş tətbiq olunur. Bundan əlavə, diasetoksiyodarenlər Pd(OAc)₂ katalitik təsiri ilə gedən arenlərin və alkenlərin C-H rabitəsinin asetoksilləşməsində səmərəli oksidləşdirici kimi istifadə olunur.

Digər tərəfdən, aromatik iodidlər müasir üzvi sintezdə, xüsusilə də C-C rabitəsinin əmələ gəlməsi ilə gedən diazotlaşma reaksiyalarında vacib rol oynayırlar. Və bir çox arilyodidlər bioloji aktiv maddələr kimi də maraq kəsb edir, belə ki, onlardan dərman maddələri kimi istifadə olunur.

Sadalananları nəzərə alaraq tərəfimizdən yodbenzoy turşusunun xloranhidridi, sonuncunun isə polietilenlikolla reaksiyasından poliefir-2-hidroksipolietil-2-yodbenzoat sintez edilmişdir. Reaksiyalar aşağıdakı sxem üzrə aparılmışdır:

Sintez edilmiş 2-hidroksipolietil-2-yodbenzoatın oksidləşməsi ilə suda həll olan yodlu polimerlərin alınması həyata keçirilmişdir.

